

NEDERLANDS - HAVO: VAKSPECIFIEKE INFORMATIE 2023

Deze informatie is gelijktijdig met de Septembermededeling van het College voor Toetsen en Examens (het CvTE) (zie Examenblad.nl) bekendgemaakt. Veranderingen ten opzichte van 2022 zijn geel gemarkeerd. [Veranderingen t.o.v. de Septembermededeling zijn blauw gemarkeerd.](#)

EXAMENSTOF

De examenstof is uitgewerkt in de [syllabus Nederlands havo 2023](#).

SYLLABUS

De syllabus 2023 is inhoudelijk niet gewijzigd ten opzichte van de syllabus 2022.

RECENTE ONTWIKKELINGEN

- Vanaf examenjaar 2016 wordt in de centrale examens Nederlands havo en vwo als gevolg van het besluit van de toenmalige staatssecretaris de correctheid van het taalgebruik getoetst bij alle antwoorden op open vragen.
- Tot en met 2016 werd aan iedere meerkeuzevraag één scorepunt toegekend. Vanaf 2017 worden aan meerkeuzevragen over de hoofdgedachte van de tekst twee scorepunten toegekend.
- Sinds 2018 wordt bij alle open leg-uit- en samenvattingsvragen een maximumaantal woorden vermeld en bij andere open vragen alleen indien nodig.

In aansluiting op het [Advies examens Nederlands](#) (2018) en na onderzoek van het CvTE en Cito (2022) naar de mogelijkheden voor uitbreiding van vraagtypen binnen de huidige wettelijke kaders, kunnen in de examens nieuwe vraagtypen voorkomen waarmee tekstbegrip op een bredere, meer eigentijdse manier bevestigd wordt. [Online](#) is meer informatie en een docenthandleiding beschikbaar over deze nieuwe vraagtypen, die [met ingang van het examen in mei 2024](#) langzamerhand hun weg zullen vinden in de examens. Daar staan ook oefensets om leerlingen bekend te maken met deze vraagtypen. [De 2023-examens komen in bevestiging nog overeen met die van 2022 en daarvoor.](#)

CORRECTIEVOORSCHRIFT

Testcorrectie Nederlands havo

Voor het centraal examen Nederlands havo eerste tijdvak voeren het CvTE en Levende Talen Nederlands (LTN) testcorrectie uit. Een twintigtal docenten komt hiervoor naar een bijeenkomst en bespreekt het voorlopige correctievoorschrift aan de hand van het gemaakte examenwerk van hun leerlingen. De suggesties ter verbetering van het voorlopige correctievoorschrift van deze twintig docenten, worden door de vaststellingscommissie van het CvTE besproken. Deze bespreking kan leiden tot aanpassingen in het voorlopige correctievoorschrift. Het definitieve correctievoorschrift is hierdoor later beschikbaar. Voor correctoren Nederlands havo betekent dit voor het tijdschema het volgende:

- Vrijdag 12 mei 2023 is de afname van het centraal examen Nederlands havo. Er is om 17.00 uur geen correctievoorschrift beschikbaar.
- Zaterdag 13 mei 2023 vinden de besprekingen over het correctievoorschrift plaats.
- Maandag 15 mei 2023 wordt om 17.00 uur het definitieve correctievoorschrift Nederlands havo gepubliceerd.

Status: regelgeving

Het CvTE heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Als de corrector van mening is dat het correctievoorschrift een onvolkomenheid bevat, neemt hij contact op met het Examenloket via het [contactformulier](#) op www.examenloket.nl.

Vakspecifieke regels voor de beoordeling

Vanaf examenjaar 2016 wordt in de centrale examens Nederlands havo en vwo als gevolg van het besluit van de toenmalige staatssecretaris de correctheid van het taalgebruik getoetst bij alle antwoorden op open vragen. Voor de beoordeling gelden de volgende vakspecifieke regels:

- 1 De correctheid van het taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden van de kandidaat op open vragen.
 - Onder incorrect taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten (inclusief fouten in de werkwoordspelling) en fouten in de zinsbouw (inclusief verkeerde woordvolgordes en congruentiefouten).
 - Bij open vragen die geen antwoord in een of meerdere volledige zinnen vereisen, wordt alleen de juistheid van de spelling van het antwoord beoordeeld en niet de grammaticaliteit van het antwoord. De reikwijdte van vakspecifieke regel 1 wordt hiermee beperkt.
 - Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de schrijfwijze volgens de *Leidraad bij de Woordenlijst Nederlandse Taal* (het *Groene Boekje*).
 - Zelfstandig gebruik van bijzinnen (als in: "Omdat ...") dient niet fout te worden gerekend.
 - Voor incorrect taalgebruik worden maximaal vier scorepunten in mindering gebracht. Hierbij dient de volgende aftrekregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Deze aftrekregeling geldt onverkort voor alle kandidaten.
 - In afwijking van Algemene regel 5 geldt voor incorrect taalgebruik dat elke fout binnen een antwoord op een vraag wel afzonderlijk dient te worden aangerekend.
 - De fouten voor incorrect taalgebruik dienen los van de inhoudelijke beoordeling te worden geregistreerd en de daarbij behorende aftrekpunten dienen bij de laatste beoordelingscomponent uit het correctievoorschrift te worden genoteerd.
- 2 Het is kandidaten niet toegestaan telegramstijl te gebruiken bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord. Voor een antwoord dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 3 Voor alle open vragen met een maximaal aantal woorden geldt: indien kandidaten een vraag herhalen alvorens zij tot een antwoord komen, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.
- 4 Wanneer een antwoord op een open vraag het maximaal aantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van vakspecifieke regel 3. Spel- en taalfouten in de overschrijding van het maximaal aantal woorden tellen dus niet mee.

Raadpleeg voor de beoordeling van taalgebruik in de examens ook de bijlage met veelgestelde vragen.

TOEGESTANE HULPMIDDELEN: COMPUTER ALS SCHRIJFGEREI

Het doorvoeren van de beoordeling van spelling leidde voor het CvTE tot een heroverweging van het gebruik van de computer als schrijfgerei bij onder meer de centrale examens Nederlands havo en vwo.

Het gebruik van de computer als schrijfgerei blijft toegestaan. De spellingcontrole dient echter te zijn uitgeschakeld. Voor kandidaten met een geldige dyslexieverklaring hoeft de spellingcontrole niet te worden uitgeschakeld. De spelling wordt voor deze kandidaten overigens verder wel op dezelfde wijze beoordeeld als voor andere examenkandidaten.

Bekijk voor meer informatie '[Toegestane hulpmiddelen vwo/havo 2023](#)'

Aanvullingen

Zie paragraaf 8.4.2 van de Septembermededeling.

ONTVANGEN VAKSPECIFIEKE MAILINGS

Voor uw taak als examinator (corrector) van de centrale examens is het belangrijk dat u goed geïnformeerd bent. Dat kan via een persoonlijke pagina op Examenblad. Via deze pagina ontvangt u inhoudelijke en formele informatie over de centrale examens van uw vak op maat, zoals bijvoorbeeld een test met het correctievoorschrift. Hebt u als docent nog geen persoonlijke pagina op Examenblad.nl waardoor u de mailings niet rechtstreeks ontvangt, laat u zich hiervoor dan registreren door uw examensecretaris.

EXAMENBESPREKING LTN

Elk jaar organiseert het LTN (sectiebestuur Nederlands van VLLT) na de afname van het centraal schriftelijk examen een bespreking van de opgaven en het correctievoorschrift. Op de website van LTN (<https://lerarennederlands.nl/>) vindt u hierover meer informatie.

Het CvTE brengt examenbesprekingen onder de aandacht, omdat ze waardevol kunnen zijn voor het intercollegiaal overleg over de correctie van de examens. Intervisie met collega's is vaak nuttig om samen te verkennen in welke mate antwoorden van examenkandidaten inhoudelijk in lijn zijn met het correctievoorschrift.

Deze besprekingen hebben echter geen officiële status. In alle gevallen is het correctievoorschrift, eventueel voorzien van een aanvulling, bindend. Opmerkingen gemaakt tijdens examenbesprekingen 'overrulen' het correctievoorschrift niet.

BIJLAGE

VEELGESTELDE VRAGEN OVER DE BEOORDELING VAN HET CE NEDERLANDS HAVO EN VWO

ALGEMENE REGELS

Hoe moet ik Algemene regel 3.2 interpreteren?

Als voor een onderdeel in het correctievoorschrift twee of meer punten worden toegekend en er is in het antwoordmodel geen onderverdeling in deelscores gegeven, dan bepalen de correctoren deze onderverdeling zelf, tenzij het om een meerkeuzevraag gaat of expliciet is aangegeven dat deelscores niet zijn toegestaan.

Hoe moet ik Algemene regel 3.3 interpreteren?

Algemene regel 3.3 biedt examinatoren bij open vragen de mogelijkheid om aan een niet in het correctievoorschrift voorzien antwoord toch een score toe te kennen, mits dit antwoord vakinhoudelijk juist is. De examiner en gecommiteerde moeten het dan over die vakinhoudelijke juistheid wel eens zijn. De regel is niet bedoeld om een iets minder goed antwoord toch goed te rekenen.

CITEREN

Wanneer mogen kandidaten citeren?

Bij de open vragen zijn drie typen te onderscheiden:

1. opgaven waarin "citeer" staat, waarbij leerlingen moeten citeren;
2. opgaven waarbij leerlingen niet mogen citeren, maar moeten samenvatten, parafraseren, informatie in eigen woorden moeten weergeven, etc.;
3. opgaven die het antwoordformat in het midden laten.

In het laatste geval is citeren niet verboden, zolang het citaat een inhoudelijk correct antwoord vormt op wat er gevraagd wordt. Bij opgaven die expliciet vragen om te reageren in één of meer volledige zinnen is het niet de bedoeling dat leerlingen gebruikmaken van een vorm van verkort citeren.

Mogen leerlingen ook verkort citeren?

Leerlingen mogen verkort citeren in opgaven waarin naar een citaat wordt gevraagd en in opgaven waarin het antwoordformat vrij is. Als gevraagd wordt om te antwoorden in volledige zinnen is dit echter niet aan de orde.

Wat wordt bedoeld met *in eigen woorden* bij de beantwoording van open vragen?

Als er bij een open vraag wordt aangegeven dat het antwoord *in eigen woorden* moet worden gegeven, dan mag het antwoord niet volledig bestaan uit een citaat.

WANNEER WORDT CORRECTHEID VAN HET TAALGEBRUIK BEOORDEELD

Hoe beoordeel ik de correctheid van het taalgebruik bij open vragen waarop niet in volledige zinnen hoeft te worden geantwoord?

Bij open vragen waarbij kandidaten niet hoeven te antwoorden in één of meer volledige zinnen, wordt alleen de juistheid van de spelling van het antwoord en niet de grammaticaliteit van het antwoord beoordeeld.

Moet ik de correctheid van het taalgebruik beoordelen bij geheel in telegramstijl opgestelde antwoorden?

Voor geheel in telegramstijl opgestelde antwoorden op vragen die in hele zinnen moeten worden beantwoord, dienen in lijn met vakspecifieke regel 2 geen scorepunten te worden toegekend. Deze antwoorden vallen buiten de inhoudelijke beoordeling en kunnen feitelijk als niet geschreven worden beschouwd. Er volgt daarom geen aftrek voor fouten op het gebied van spelling of grammatica.

Moet ik de correctheid van het taalgebruik beoordelen als een antwoord inhoudelijk fout is?

Ook antwoorden waaraan op grond van de inhoud geen scorepunten kunnen worden toegekend, moeten op correctheid van het taalgebruik worden beoordeeld, behalve als er sprake is van geheel in telegramstijl opgestelde antwoorden.

Moet ik de correctheid van het taalgebruik ook beoordelen in antwoorddelen die het maximaantal woorden overschrijden?

Het kan gebeuren dat door woordoverschrijding voor de inhoudelijke beoordeling slechts een gedeelte van de zin kan worden meegeteld als antwoord. Als het antwoord daardoor grammaticaal onjuist wordt, maar wel deel uitmaakt van een goed geformuleerde zin, is het niet de bedoeling dat vakspecifieke regels 1 en 2 worden toegepast. Ook spelfouten tellen in het deel dat het maximaantal woorden overschrijdt niet mee.

BEOORDELING VAN DE JUISTHEID VAN DE SPELLING

Vormt interpunctie een onderdeel van de beoordeling?

Antwoorden van kandidaten hoeven niet op interpunctie te worden nagekeken. Interpunctie vormt geen beoordelingsonderdeel in het correctievoorschrift. Hoofdletters rekent het CvTE niet tot de interpunctie en moeten dus wel worden beoordeeld.

Hoe beoordeel ik fouten in hoofdlettergebruik?

Het ten onrechte schrijven van een kleine letter in plaats van een hoofdletter, bijvoorbeeld aan het begin van een zin, is één fout. Voor het omgekeerde – het ten onrechte schrijven van een hoofdletter in plaats van een kleine letter – geldt hetzelfde.

Hoe tel ik fouten in woordcombinaties?

Fouten in woordcombinaties, zoals in bijvoorbeeld de voorzetselgroep 'te allen tijde', moeten per woord afzonderlijk worden geteld. Hierbij geldt verder een maximum van één fout per woord.

Hoe ga ik bij de beoordeling om met het uitschrijven van getallen?

De beoordeling van de spelling heeft geen betrekking op het wel of niet uitschrijven van getallen.

Hoe beoordeel ik de overname van foutieve spelling uit de tekst?

Overname van eventueel foutieve spelling uit de tekst dient kandidaten niet te worden aangerekend bij de beoordeling van de correctheid van het taalgebruik. Het fout overschrijven van woorden die in de tekst correct zijn gespeld, moet wel als fout worden aangemerkt.

BEOORDELING VAN DE GRAMMATICALITEIT

Wat is telegramstijl (vakspecifieke regel 2)?

De aanduiding 'geheel in telegramstijl' in vakspecifieke regel 2 is bedoeld om duidelijk maken dat er een onderscheid is tussen antwoorden waarin één of enkele woorden zijn weggelaten en antwoorden waarin structureel woorden zijn weggelaten (met name woorden die strikt genomen niet noodzakelijk zijn voor een goed begrip van de boodschap, zoals lidwoorden en voorzetsels). Als er sprake is van incidenteel weglaten van woorden moet er vanwege de ongrammaticaliteit een fout worden aangemerkt. Bij structureel weglaten van woorden is er sprake van een antwoord 'geheel in telegramstijl'. Aan zo'n antwoord dienen voor de inhoud geen scorepunten te worden toegekend.

Hoe beoordeel ik de grammaticaliteit van antwoorden die beginnen met 'dat' of een variant daarvan (een bijzin), terwijl om hele zinnen is gevraagd?

Antwoorden die alleen uit een bijzin bestaan terwijl er gevraagd wordt om volledige zinnen te gebruiken, mogen niet als grammaticaal fout gerekend worden.